

Хрест Господній

Є у православних святий звичай осіняти себе хресним знаменням, в ім'я Отця і Сина і Святого Духа — в ім'я Святої Живоначної Тройці. Таке священнодійство є згубним для нечистої сили і надає благодатної сили християнинов

Про цей святий знак згадується вже в Старому Завіті. Господь говорить пророку: «Ось прийду, щоб зібрати всі народи і мови, і вони прийдуть і побачать славу Мою. І покладу на них знамення» (Іс. 66, 18–19). І пророку Іезекілю Бог сказав: «Пройди містом, посеред Єрусалима, і на чолах людей, що тужать і стогнуть від усіх тих гидот, що чиняться в ньому, зроби знак» (Іез. 9, 4).

З Біблії, перекладеної українською мовою, не видно, яку форму мав цей знак. А в Біблії єврейській та грецькій сказано: начертай ТАУ, себто єврейську літеру, яка писалась у вигляді нашого хреста.

В Одкровенні Господь через Ангела наказує стихіям не чинити шкоди «ні землі, ні морю, ні деревам, доки не покладемо печатки на чолах рабів Бога нашого» (Одкр. 7, 2–4). В іншому місці цієї книги Іоанн Богослов говорить: «І глянув я, і ось Агнець стоїть на горі Сіон, і з Ним сто сорок чотири тисячі, у котрих ім'я Отця Його написане на чолах» (Одкр. 14, 1).

Яку саме недоречність сектанти вбачають у тому, що православні, осіняючи себе хрестом, промовляють: «В ім'я Отця і Сина і Святого Духа?» Проти кого вони виступають? Проти Святої Тройці чи проти Божого знаку — Хреста?

На іконах першого сторіччя, себто часів апостольських, у катакомбах, збереглися зображення, на яких можна бачити Ісуса Христа й апостолів з перстами, складеними для благословення та осініння себе хрестом.

У Біблії читаємо, що за малодушність євреїв, за нарікання їх на свою долю в пустелі Бог попустив зміям кусати людей, від чого багато євреїв померло. Мойсей помолвився за свій народ, і Господь сказав йому: «Зроби мідного змія і вистав його на знам'я (на ТАУ,

хрест)... і хто ужалений гляне на нього — буде жити. І зробив Мойсей мідного змія, і виставив його на знам'я, і коли змії жалив людину, вона, глянувши на мідного змія, лишалася живою» (Чис. 21, 6–9). Христос про Себе казав таке: «Як Мойсей підніс змія в пустелі, так належить підвестися Сину Чоловічеському, щоб кожен, хто віритиме в Нього, не загинув, а мав життя вічне» (Ін. 3, 14–15). Подібно до того, як той, кого вжалила змія в пустелі, не помирав, дивлячись з вірою на мідного змія, що висів на ТАУ, так само одужує і спасається той від духовної смерті, хто, постраждавши від диявола, з вірою дивиться на хрест Господній і на розіп'ятого на ньому Спасителя.

Учення про хрест є каменем спотикання для багатьох, особливо для малодуховних та лжемудрих. Цей факт був помічений ще апостолом Павлом, який сказав: «Слово хресне для загиблих безумство є, а для тих, хто шукає спасіння, — сила Бога» (1 Кор. 1, 18). В іншому посланні він пише: «Я не хочу нічим хвалитися, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа» (Гал. 6, 14). Це ж роблять і всі православні: вони благоговійно звеличують хрест, а не називають його шибеницею та вітрячком, як це роблять сектанти. Хрест є новозавітним жертвником, на якому Спаситель приніс Себе в жертву за нас. У Старому Завіті первосвященики та священники приносили жертви спочатку за свої гріхи, а потім за гріхи всього народу; Христос же «це зробив один раз, принісши в жертву Самого Себе» (Євр. 7, 27).

Старозавітний жертвник вважався великою святинею. Господь звелів Мойсею миропомазати його і всі речі на ньому, кажучи: «Освятити їх, і буде святиня велика: кожен, хто доторкнеться до них, освятиться» (Вих. 30, 28–29). «Візьми крові, — каже Господь Мойсею, — яка на жертвнику, і елею помазання, і покропи Аарона і одяг його, і синів його... і будуть священні він і одяг його, і сини його, і одяг їхній з ними» (Вих. 29, 21). Якщо старозавітний жертвник, на якому приносилися в жертву тварини, був «не шибеницею, не гільйотиною», а «великою святинею» і кров з нього освячувала усе, то тим паче є великою святинею новозавітний жертвник — Хрест, на якому пролилася Кров Великого Агнця (Ін. 1, 29) — Господа нашого Ісуса Христа.

Відповідно до закону Мойсея, кожен, хто вчинив якийсь злочин, навіть без злого наміру, мусив був понести кару, але коли злочинець встигав забігти у храм і там взятися за ріг жертвника, то його вже не можна було карати. Жертвник його спасав (3 Цар. 2, 28–34; Вих. 21, 14). Ось чому пророк Давид каже: «Бог мій... ріг спасіння мого» (2 Цар. 22, 3). У святому Євангелії говориться, що перед другим пришествям Христовим «з'явиться знамення Сина Чоловічеського на небі; і тоді заридують усі племена земні, і побачать Сина Чоловічеського, грядущого на хмарах небесних з силою і славою великою» (Мф. 24, 30).

Що це за знак такий, який попередить людство про близький прихід Судді Небесного — Христа? Знак Спасителя — це Хрест, це жертвник, на якому Він приніс Себе в Жертву. Христос немислимий без хреста, а хрест немислимий без Христа, як жертва немислима без жертвника. Де немає хреста, там нема і Самого Христа. Отже, знак (ТАУ), який з'явиться на небі перед приходом Сина Божого і Сина Чоловічеського — це хрест. Таке

ми можемо говорити з повним переконанням і відповідальністю тому, що цю думку цілком підтверджує історія.

Святий Прохор — учень Іоанна Богослова — розповідає, що його вчитель іноді зціляв хворих за допомогою Хреста. Нещодавно, під час розкопок міста Геркуланум, яке потерпіло в 79 році від виверження Везувія, була знайдена домова церква з престолом і хрестом на стіні. Як бачимо, хрест вшановувався ще за часів апостолів.

Історія розповідає, що Костянтин Великий, воюючи з язичником Максентієм у 312 році, просив у Бога допомоги і хотів якогось знаку Божого на підтримку собі. Його молитва була почута Богом. Напередодні бою серед білого дня на небі з'явився Хрест, утворений із зірок, який сяяв мов сонце, а поруч були слова: «Цим перемагай». Це видіння бачили усі воїни. А вночі царю Костянтину явився Сам Христос і звелів йому зробити хрест, носити його перед полками, тоді «ти переможеш не лише Максентія, а й усіх ворогів твоїх», — сказав Спаситель.

Воюючи з візантійцями, Костянтин вдруге на небі побачив Хрест і напис: «Цим знаменом переможеш». Втретє, коли цар Костянтин воював зі скіфами на Дунаї, він знову побачив на небі хрест і отримав перемогу.

Такі явища відбувалися не лише в далекому минулому, а й у ближчі до нас часи. Так, багато людей бачили хрести на небі перед першою і другою світовими війнами. Газета «Запорожье православное» у 8-му номері за 1994 рік, у статті «Що за хрест над Краснодаром» писала про чоловіків, які поїхали на нічну риболовлю і серед ночі раптом «усі звернули увагу, що Сергій перестав підтримувати бесіду. Він, як зачарований, дивився на небо. А дивитись було на що.

Неподалік від місяця чорнота неба розступилася і яскраво вимальовувався блакитний хрест правильної форми... Згодом хрест почав збільшуватись у розмірах. Здавалося, що він наближається до Землі. А може, воно так і було.

Потім трапилася ще одна дивина. Контури хреста почали змінюватися. Верхня частина його перетворилася на жіночу голову з розпущеним волоссям. Нижня частина — на довге жіноче плаття. Одна рука піднялася вгору. Весь час ця жінка продовжувала наближатися до Землі. Видіння тривало декілька хвилин, а потім усе зникло».

Подібних видінь в історії було дуже багато. І якби хрест не був святим, а був «шибеницею», як про це говорять сектанти, то хіба Господь допустив би, щоб цей «ганебний» знак час від часу з'являвся на небі Його?

Хрест — це не лише знак. Це ще й сила Божа, від якої тікають усі демонічні сили. У житті священномученика Кіпріана і мучениці Іустини, які жили в середині III сторіччя, розповідається, що цю святу діву почав спокушати один язичеський юнак, але йому це ніяк не вдавалося. Тоді юнак вдався до крайніх заходів: він звернувся до Кіпріана — відомого на той час чаклуна-чорнокнижника, просячи причарувати дівчину. Для Кіпріана це була проста і звична робота. Він послав демонів, щоб ті розпалювали в дівчині нечисті бажання. Але їм це було не під силу. Тоді чаклун почав розпитувати демонів, чому вони не можуть спокусити цієї слабкої дівчини? І демони зізналися, що причина ось у чому:

коли вони наближаються до неї, вона починає осіняти себе хрестом, а від цього хреста випромінюється сила Божа, яка вогнем палить їх.

Почувши таке, Кіпріан сказав демонам: «Якщо ви боїтеся хреста, то що ви робитимете, коли явиться Христос, розіп'ятий на цьому хресті?» Кіпріан покаявся, попалив усі чаклунські книги і став християнином, а трохи згодом навіть єпископом.

Про силу хреста цікавий приклад наводиться у «Повісті временних літ». Тут мовиться: «У ті часи і в ті роки трапилось якомусь новгородцю прийти в Чудь. І прийшов він до кудесника, і просить поворожити йому. Той же, за своїм звичаєм, почав скликати бісів у храмину свою. Новгородець же сидів на порозі тієї храмини збоку, а кудесник лежав заціпенілий. Ним оволодів біс. Нарешті кудесник встав і сказав новгородцю: «Боги наші не сміють говорити, бо щось маєш на собі, чого вони бояться». Пришелець згадав, що має на собі хрест, і відійшовши, повісив хрест за храминою тією. Волхв знову почав викликати бісів, а вони, підкидаючи ним, повідали те, за чим приходив новгородець».

Потім «новгородець волхва почав питати:

— Чого ради біси бояться Того, Чий хрест ми носимо на собі?

Волхв відповів:

— То — знамено Небесного Бога, а наші боги Його бояться...»

Сила хреста перевірена також практикою, духовним життям наших християнських подвижників, які мали різні видіння, котрим являлись Ангели, Богоматір і навіть Христос. Щоб знати, хто перед ними, кого вони бачать: посланників неба чи пекла — ці подвижники себе осінjali хрестом. Коли видіння не зникало, значить, воно було від Бога, а коли зникало — воно від сатани.

Апостол Павло у своєму Посланні до коринфян пише, що буває так, коли і «сам сатана набирає вигляду Ангела світла» (2 Кор. 11, 14). Під виглядом світоносного Ангела диявол з'являвся Антонію Великому, Ісаакію Печерському, Симеону Стовпнику і багатьом іншим. Усі вони спасалися від хитрощів сатани святим Хрестом, окрім Ісаакія, котрий забув перехреститися і за це дуже поплатився.

Апостол Павло у своєму Посланні до Филиппійців докоряє, що деякі з них «поводять себе так, як вороги хреста Христового» (Флп. 3, 18). Звідси видно, що вже за апостольських часів були друзі хреста і «вороги хреста».

Сьогодні такими ворогами є сектанти. А втім, сучасні вороги хреста стали дещо хитрішими. Вони вже явно не називають його шибеницею чи вітрячком і вже не плюють на нього, як це було раніше. Навпаки, щоб обманути православних, затягнути їх до себе, вони на своїх молитовнях уже ставлять хрести. Під пахвою кожного проповідника красується хрест на обкладинці Біблії. Але хрест для них — це лише декор, прикраса або, вірніше, обман. Це — їхній намір показати, що вони вже не є ворогами хреста, що вони вже майже православні. Я нітрохи не здивуюся, якщо сектанти у своїх молитовних будинках почнуть вішати ікони під виглядом духовних картин. І знову ж таки, це робитиметься для обману. Та це може бути колись. А поки що...

Митрополит ФЕОДОСІЙ Дикун-Ваколюк